

Vaderschapskennis, nr. 13 – Februari 2023, 2^e jaargang, nr. 2

Versie: 27-02-2023

**Connect2Fathers –> Fathers4Fathers – Daddycation – Betrokken vaders
Kennisbank ‘vaderschap’**

1

© Bob de Raadt

Freelance Contextueel Maatschappelijk Werker – Methodisch Ouderbegeleider – lid
Connect2Grow > Connect2Fathers – Auteur/boekenrecensent – Assistent onderzoek bij
de afd. Verloskunde-Gynaecologie Erasmus MC Sophia - ROTTERDAM.

www.bobderaadt.nl

www.bobderaadt.nl/vaderschap.php (interviews & boekrecensies)

www.bobderaadt.nl/connect2fathers.php (Rotterdams project ‘vaderschap’)

www.bobderaadt.nl/socialeverloskunde.php (kwetsbare zwangeren/risicofactoren)

www.bobderaadt.nl/vaderschapskennis.php (magazine vaderschap & ontwikkelingen)

www.bobderaadt.nl/ouderschapchristelijkgelooft.php > Daddycation/betrokken vaderschap

www.bobderaadt.nl/vaderkrachtcentraal.php: christelijk geïnspireerd magazine
(digitaal)

@ bobderaadt@live.nl

Ook op: LinkedIn – Instagram – op YouTube:

<https://www.youtube.com/channel/UC1XmtqO6KlofGRFNGlqNakQ> -

https://youtu.be/y9WX_gspePw

¹ Rembrandt – schilderij ‘De verloren zoon’.

Inhoudsopgave februari nummer 'Vaderschapskennis'

- Agenda (pag. 2).
- Publicaties (pag. 2).
- Berichten (pag. 2).
- Artikel: **Voorzie kwetsbare zwangeren van geboorteplan** (door Bob de Raadt); pag. 8.
- <https://www.cgm.nl/blog/pensionado>: blog nr.7 (pag. 11).
- SIRG-FCAR ²: overzicht publicaties (uit Nieuwsbrief febr. 2023); pag. 12.
- Artikel: **Met hart en ziel zorgverlener zijn** (door Bob de Raadt); pag. 17.

Agenda:

- 09-03-2023 3^e Hertgang-sessie voor vaders; i.s.m. Hartelijk Verbonden. Vanaf 15.45 – 21.30 uur. Opgave: van te voren aanmelden.
- 24-05-2023 - **Congres 'Goed contact met prille ouders'**.
<https://www.ouderscentraal.nl/congres-goed-contact-met-prille-ouders/>

Publicaties:

- Blog: <https://www.cgm.nl/blog/een-nieuw-jaar-nieuwe-mogelijkheden>
- Raadt, B. de (2023) – Een juweel aan troost, boekrecensie; in *Vakblad Sociaal Werk*, nr. 1 – febr. 2023, pag. 34; ISSN 2468-7456. N.a.v. het boek van Dirk De Wachter: *Vertrouwingen – Gewone woorden van Dirk De Wachter* (Amsterdam-Tielt: Uitg. Lannoo Campus; 154 pp., €24,99).
- Tilburg, R. van (2022) – Vaderbetrokkenheid vergroten; in: Magazine Kinderverpleegkunde; nr. 2, sept. 2022, 28^e jaargang; pag. 14-15.³
- Raadt, B. de (2022) – Ode aan het vaderschap; in Magazine Kinderverpleegkunde, nr. 2, sept. 2022; 28^e jaargang; pag. 16-18.⁴ ISSN 1387-0405.
- Obermann, S., N. van Veenendaal, M. Vermeulen (2022) – Actieve participatie vaders; in Magazine Kinderverpleegkunde, nr. 2, 28^e jaargang, sept. 2022.⁵
- www.bobderaadt.nl/ vermeld in 'Docentenhandleiding' Moeder & Kind; sociale verloskunde – psychosociale begeleiding – Erasmus MC Academie – Leereenheid: Inleiding in de verloskundige zorg.⁶
- <https://www.cgm.nl/blog/pensionado>

Berichten:

- Patrick Timmermans heeft een nieuwe website: <https://vadervisie.nl/> : Bij Vader Visie kan je terecht voor ondersteuning en begeleiding bij alle uitdagingen in jouw vaderschap. Van de

² Special Interest Research Group on Father-Child Attachment and Relationships (SIRG-FCAR) of the Society for Emotions and Attachment Studies (SEAS)

³ Robin van Tilburg verwijst in zijn artikel naar: www.vaderzoektverlof.nl – www.platformvaderschap.nl – www.vadermagazine.nl Hij wijst op de volgende cursussen: www.vadercursus.nl – www.welcometomankind.nl

⁴ Zie op www.bobderaadt.nl/odeaanhetvaderschap.php; website geeft link naar video's op Youtube kanaal: video-registratie van het betreffende symposium (juni 2022).

⁵ Verwijst naar <https://familyinitiative.org.uk/meonatal-fathers>

⁶ [https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/zwangerschap-en-geboorte/verbeteren-zorg-rondom-](https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/zwangerschap-en-geboorte/verbeteren-zorg-rondom-zwangerschap)

[zwangerschap](http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/zwangerschap-en-geboorte/verbeteren-zorg-rondom-zwangerschap)

<https://bobderaadt.nl/>

<https://www.kennisnetgeboortezorg.nl/preventie/wegwijzer-kansrijke-ontmoetingen/vroegsignalering-en-interventies/definieren-kwetsbare-zwangeren/screeningsinstrumenten-kwetsbare-zwangeren/>

relatie met je kind of (ex)partner tot de relatie met jezelf. Dit zodat jij die vader kan worden die jij jouw kind(eren) gunt.

- **Vaderfactor:** Ambiq, specialist LVB⁷ biedt sinds kort de *module Vaderfactor* aan > ondersteuning aan de (aanstaande) vader om zijn vaderrol meer te erkennen en meer invulling te geven.
Ambiq - Factsheet vaderfactor (okt. 2022) is beschikbaar:
Vaderfactor Interventie die toegepast kan worden naast bestaande modules, maar ook als eigen module. Zowel intern als extern.
– Inleiding:
We zien in de praktijk dat vaders veelvuldig op afstand staan of onzeker zijn hoe het vaderschap in te vullen. Dit kan verschillende oorzaken hebben. De belangrijkste is wel dat de moeder als een soort van poortwachter wordt gezien in de opvoeding van de kinderen. Er wordt gedacht dat vaders hierin minder competent zijn. Dit is in onze huidige maatschappij nog steeds een gangbare gedachte. Uit onderzoek is echter duidelijk geworden dat de vader een krachtige en belangrijke factor is in de opvoeding.
- Wat is Vaderfactor?
Vaderfactor heeft als doel, vaders positief betrekken bij de opvoeding van het kind(eren). Dit door middel van ouders informeren over het belang, psycho-educatie aanbieden en samen met de vader een zoektocht aangaan hoe het vaderschap vorm te geven. Mannelijke hulpverlener Er worden altijd mannelijke hulpverleners gekoppeld aan de vader. De interventie duurt 6 maanden, maar kan ook op maat gegeven worden. Een aantal collega's binnen regio Twente hebben veel ervaring met de interventie. Het team bestaat uit een aantal mannelijke ambulante hulpverleners, 2 regisseurs, gedragswetenschapper en op consult een systeemtherapeut.
Meer informatie / vragen? Linda Kollen, 06-14105024, l.kollen@ambiq.nl Erik Assen, 0614105550, e.assen@ambiq.nl – www.ambiq.nl
- [Weg met kostbare tijdsverspilling – een pleidooi voor gezinsgericht afrekenen - Vakblad Vroeg](#)
- [Eerste 1000 dagen gebaat bij gezinsvriendelijk werkgeversbeleid - Vakblad Vroeg](#)
- www.mannenindepraktijk.nl; volg de LinkedIn-pagina van Roeland Boes.
Roeland Boes: Ik wil me er graag voor inzetten om mannen weer man te laten zijn op een manier dat je van waarde bent voor jezelf en anderen. Ik kan je helpen het seksueel misbruik te verwerken en je eigen identiteit terug te vinden. Op die manier kun jij als man weer je plek innemen in de praktijk als betrouwbare partner, **als liefhebbende vader** of als goede vriend. Een stevige man die sterk in z'n schoenen staat, eigen grenzen bewaakt en die van anderen. Een moedige strijder op jouw manier, vanuit jouw kracht. Een man van respect om trots op te zijn! (06-142 41 501).
- <https://vadervisie.nl/vijf-vragen-aan-vaders-jordi/> In de reeks Vijf Vragen aan Vaders krijg je een kijkje in het hoofd en hart van een vader. Deze keer met Jordi, vader van drie kinderen van 8 (j), 5 (j) en 3 (m) en getrouwd met de moeder van zijn kinderen.
1. WAAR HAAL JIJ HET MEESTE PLEZIER UIT IN JE VADERSCHAP?
Met mijn kinderen spelen en stoeien. Het liefst naar buiten om te fietsen, naar het bos,

⁷ LVB: licht verstandelijke beperking; mensen met een IQ-score tussen de 50 en de 70.

naar het strand. Als we maar lekker onze energie kwijt kunnen.
Lees verder in het blog over Jordi.

- <https://vadervisie.nl/vijf-vragen-aan-vaders-tim-gouw/> In de reeks Vijf Vragen aan Vaders krijg je een kijkje in het hoofd en hart van een vader. Deze keer met Tim Gouw, vader van een dochter (5) en een zoon (3). Hij is de bedenker en host van de podcast [Papa Moet Het Doen](#) en auteur van het boek 'De Thuisblijfvader'.

Vraag 3. WAAR HEB JIJ ALS VADER DE MEESTE BEHOEFTE AAN?

Vaderschap kan een uitdagende en emotioneel intensieve rol zijn, dus het is belangrijk om voldoende tijd voor jezelf te maken en je te omringen met een netwerk van mensen om op terug te vallen voor ondersteuning en advies.

Lees verder in het blog over Tim.

- *De thuisblijfvader - Waarom mannen net zo goed voor hun kinderen kunnen zorgen - Gouw, Tim*

Hoe is het om als man fulltime voor je kinderen te zorgen terwijl je vrouw kostwinner is? En waarom zou je dat überhaupt willen? Dit en meer lees je in *De thuisblijfvader*. Alle subsidies, papadagen en ouderverlof ten spijt is de rol van Nederlandse vaders nog altijd heel beperkt. Zo progressief als wij Nederlanders vinden dat we zijn, zo conservatief blijken we. Waar tachtig procent van de jonge ouderstellen tijdens de zwangerschap nog zegt alles 50/50 te willen verdelen, blijkt slechts elf procent daar daadwerkelijk in te slagen. Kan dat niet anders?

In *De thuisblijfvader* neemt Tim Gouw de lezer mee in zijn persoonlijke verhaal. Hoe kijkt Tims omgeving tegen zijn besluit aan? In hoeverre verschillen zijn aanpak en inzichten van die van thuisblijfmoeders? De thuisblijfvader confronteert en laat zien welke (voor)oordelen we nog steeds hebben als het aankomt op zwangerschap, opvoeding en de zorg voor onze kinderen. Maar bovenal is het een lofzang op het ouderschap: of je nu vader of moeder bent.

- <https://www.nieuwsbrievenrotterdam.nl/nieuwsbrief/?id=1e833b55-10c1-4da5-9ac1-acfd9f43a707&idc=33873&ida=132183#name33873>
- **Congres sociale verloskunde: taaie kwesties in de eerste 1.000 dagen**
 - De noodzaak om kwetsbare zwangere vrouwen, moeders en partners vanuit de geboortezorg én sociaal domein te ondersteunen, leidt tot mooie initiatieven. Toch blijft de drempel naar zorg en ondersteuning voor hen te hoog. Ben je als professional geïnteresseerd hoe je nog beter kunt worden in het ondersteunen van deze zo diverse doelgroep? Meld je dan aan voor het congres Sociale verloskunde op 16 maart in Rotterdam.
 - **Rotterdams tintje**
De achtse editie van het tweejaarlijkse congres Sociale verloskunde staat in het teken van taaie kwesties in de eerste duizend dagen. Verschillende sprekers geven een beeld van het thema en wat professionals zelf kunnen doen. Het congres heeft een mooi Rotterdamse tintje. Daddy's Place Rotterdam, het platform voor jonge Rotterdamse vaders, deelt ervaringen en er is een lezing over de langetermijn effecten van oorlogsomstandigheden bij Rotterdamse oorlogskinderen.

- Tijdens het congres Sociale Verloskunde worden bovendien de aanleiding, resultaten en lessen van Moeders van Rotterdam gepresenteerd.
- Aanmelden
Het congres Sociale verloskunde wordt gehouden in Lantaren Venster in Rotterdam.

Over Stevige Start

Jaarlijks worden in Rotterdam zo'n 8.000 baby's geboren. Ieder met zijn of haar eigen talent. Zij verdienen allemaal een gezonde geboorte en een veilige en kansrijke plek om op te groeien. Wil je meer informatie of heb je een suggestie? Stuur een e-mail naar stevigestart@rotterdam.nl

<https://www.nieuwsbrievenrotterdam.nl/nieuwsbrief/?id=1e833b55-10c1-4da5-9ac1-acfd9f43a707&idc=33874&ida=132183#name33874>

- **Babystartpakket neemt stress weg bij ouders met geldzorgen**
 - In Rotterdam wordt 1 op de 5 kinderen geboren in armoede, ongeveer 1.650 kinderen per jaar. De gemeente Rotterdam wil dat baby's veilig, gezond en kansrijk geboren worden en opgroeien. Een stevige start in het leven is daarbij bepalend. Daarom deelt de gemeente babystartpakketten van Stichting Babyspullen uit aan aanstaande en kersverse ouders die rond het sociaal minimum leven. Hierin zitten basisartikelen die zij nodig hebben. Jij als professional kunt zo'n pakket aanvragen.
 - Babyuitzet
De babystartpakketten bestaan uit 120 tot 130 items, zoals babykleertjes, verzorgingsproducten, luiers, kruiken en lakentjes. Er is een pakket voor de kraamperiode en een pakket voor kinderen tot ongeveer 1,5

jaar.

Impact van armoede op baby's

Geldzorgen in jonge gezinnen levert veel stress op. Langdurige stress heeft een grote invloed op de mentale en fysieke gezondheid van kinderen en volwassenen. In de eerste 1000 dagen van het leven kan stress problemen geven bij de hersenontwikkeling van het kind, de ontwikkeling

van het stresshormoonsysteem, het immuunsysteem en de stofwisseling. Hierdoor kunnen deze kinderen leer- en gedragsproblemen krijgen. Aanstaaende moeders met veel stress lopen meer risico een vroeggeboren kind of een kind met een laag geboortegewicht te krijgen.

Aanvragen

Zorgverleners en hulpverleners kunnen een babystartpakket aanvragen voor hun cliënt. Dat kan vanaf 20 weken zwangerschap. De babystartpakketten zijn bedoeld voor ouders met een inkomen tot 130 procent van het sociaal minimum en/of ouders zonder sociaal netwerk. Stichting Babyspullen doet geen inkomenstoets, maar vertrouwt op de integriteit van de aanvrager.

Op de [website](#) van Stichting Babyspullen kun je je eenmalig registreren en een account aanmaken. Binnen 1 week krijg je bericht of de aanvraag is goedgekeurd. Voor vragen of meer informatie: info@stichtingbabyspullen.nl of 072-7370263.

- Het Regionaal Consortium Zwangerschap & Geboorte Zuidwest Nederland is hét kennisplatform voor regionaal praktijkgericht onderzoek voor het gehele domein van zwangerschap en geboorte. Binnen het consortium wordt multidisciplinair en lijnoverstijgend samengewerkt aan zorg en onderzoek door geboortezorgprofessionals, hun ketenpartners in de zorg, professionals vanuit het sociale domein, beleidsmakers, onderzoekers en onderwijspartners. Het Regionaal Consortium Zwangerschap en Geboorte Zuidwest Nederland vormt samen met zes andere regionale consortia het landelijke Netwerk Regionale Consortia Geboortezorg (NRCG)
- [\(2\) Plaatsen | Feed | LinkedIn](#) Patrick Timmermans, n.a.v. een onderzoek t.a.v. (v)echtscheidingen en de positie van vaders:
"De bevinding dat de vader er slechter aan toe is tijdens de vechtscheiding is de opvallende bijvangst van een rapport dat eigenlijk over iets heel anders gaat."

Deze zin vat goed samen waar vaders in een vechtscheiding mee te maken hebben. Dat zij er vaak slecht van afkomen is ook zonder onderzoek algemeen bekend. En tot nu toe wordt daar niet eens onderzoek naar gedaan. Het komt toevallig naar boven via een ander onderzoek.

Deze 'bijvangst' leidt in ieder geval wel tot de conclusie dat er meer onderzoek naar gedaan moet worden. En in een land als Nederland moeten er eerst harde cijfers komen voordat er iets aan gedaan wordt. Ik zou het graag anders zien, want veel vaders in dergelijke situaties kampen met emotionele en/of psychische problemen als gevolg van.

Nu helpt het niet dat veel mannen moeite hebben met het omgaan met hun gevoelens, en we kunnen als maatschappij wel de ruimte maken voor deze vaders om ergens hun sores kwijt te kunnen. Ik draag graag mijn steentje bij als vadercoach, ook voor vaders die worstelen met een vechtscheiding.⁸

⁸ [Wie is VKC - Stichting VKC \(vaderkenniscentrum.nl\)](#). Vanaf 2005 werd de naam Vader Kennis Centrum gevoerd en werden de activiteiten en doelstellingen van de stichting naast het bevorderen van verblijfsco-ouderschap en gelijkwaardig ouderschap na (echt)scheiding verder verbreed naar het bevorderen van betrokken vaderschap en vaderinclusief beleid in de meest brede zin en op een wetenschappelijke basis. In 2012 veranderde ook de formele naam van de stichting in Stichting Vader Kennis Centrum.

- [Home \(vadercirkel.nl\)](http://vadercirkel.nl)
- [26-01 Webinar 'Ouderschap en werk tijdens de eerste 1000 dagen' - Vakblad Vroeg: Beschrijving](#)

Het combineren van ouderschap en werk tijdens de eerste 1000 dagen. Over dit actuele thema verzorgden Joyce Knappe en Roseriet Beijers op donderdagavond 26 januari, dat binnenkort is terug te kijken, een webinar. Juist voor de prille ouder-kindrelatie kan vroegsignalering van stress en overbelasting in deze kritische periode veel ellende voorkomen. Op dit punt is een belangrijke rol weggelegd voor professionals die werken met zwangeren en ouders van jonge kinderen.

[webinar nabestellen >](#)

De 'Motherhood Constellation', door Daniel Stern geïntroduceerd, doelt op het feit dat de aanstaande moeder een andere mentale organisatie ontwikkelt dan voorheen. Bij aanvang van de zwangerschap, verplaatst haar interesse zich naar het moeder worden en alles wat daarbij komt kijken. In de hedendaagse maatschappij is deze nadruk op alleen de moeder echter achterhaald. De insteek People becoming Parents is juist relevant; het betreft dus zowel vaders als moeders. In de dynamiek van het combineren van zorg en werk lijden beiden in onze snel veranderende samenleving onder de verwachting en druk om het 'allemaal goed te doen' en altijd 'aan' te staan.

Het is van groot belang dat professionals meer aandacht krijgen voor de dynamiek werk-privébalans. Wist je bijvoorbeeld dat:

- **70% van het verzuim van werkende ouders** – zowel bij mannen als vrouwen – te maken heeft met de mentale gezondheid?
- **50% van de werkende ouders** met kinderen van 0-4 jaar klachten als vermoeidheid, stress en depressie ervaren?
- 38% van de vrouwelijke medewerkers een bedrijf verlaat na de geboorte van haar eerste kind?
- **60% van de vaders een onvervulde parttime wens heeft?**
- Er een grote discrepantie bestaat tussen hoe ouders werk en privé zouden willen invullen en hoe het daadwerkelijk in het dagelijks leven uitpakt?

gezamenlijk opstellen van een geboorteplan en het maken van een plan voor ná de bevalling, de zwangere en haar partner houvast.

Praktische zaken

Naast aandacht voor risicofactoren is het van belang om ook de beschermende factoren goed in beeld te krijgen. Voorbeelden zijn het hebben van een sociaal netwerk, redelijk zelfredzaam zijn of beschikken over goede gezondheidsvaardigheden. In een gesprek met de zwangere, haar partner en naasten wordt gezocht naar waar de kracht ligt van dit gezinssysteem. Daarbij is het tevens van belang om aandacht te besteden aan de barrières die de toegang tot de juiste zorg of hulp belemmeren. Zowel tijdens de intake als bij het opstellen van een bevallingsplan kunnen ouders bovendien adviezen krijgen ten aanzien van diverse praktische zaken, zoals verlofregelingen en hulpverleningsmogelijkheden.

Ondergeschoven kindje

Een belangrijk punt van de hulp aan de aanstaande ouders is de actieve betrokkenheid van de (biologische) vader bij de hulp aan de moeder en het schrijven van het geboorteplan. Relationele problemen of culturele en economische redenen kunnen eraan ten grondslag liggen dat een partner afstand neemt of zich passief opstelt. Denk aan onbekendheid met een bevalling, onvoldoende voorbereiding, eigen onzekerheid, bang om flauw te vallen, macho-gedrag). Dit soort factoren werken door in de vraag of en hoe hij zijn vaderrol gaat invullen. In zijn hart kan hij zich weldegelijk betrokken zijn of zich verantwoordelijk voelen voor moeder en kind, maar naar buiten toe geeft hij een andere houding (onverschilligheid, ongeïnteresseerdheid) aan. En juist die houding, dat gedrag moet doorbroken worden. Helaas is dit in de zorg aan kwetsbare zwangeren nog een 'ongeschoven kindje'. De focus is nog te vaak gericht op moeder en kind, dan wel op de negatieve houding van de partner. Stilstaan bij de waarde van hun rol als vader kan dan helpend zijn. Dit kan door goede informatie te geven, stil te staan bij de verwachtingen en wensen van de vader of door hem in gesprek te brengen met andere vaders. Kortom hem bewust maken van zijn liefde en zijn betekenis voor het komende kind. Heel concreet kan dit bijvoorbeeld door vaders gericht uit te nodigen bij de zwangerschapscontroles en de echo's. Door op hun mimiek te letten en hun verwondering te zien kun je hen bewust maken van hun emoties en hun betrokkenheid.

Casus

Op de afdeling verloskunde wordt een oudere zwangere vrouw opgenomen vanwege een dreigende vroeggeboorte na 21 weken zwangerschap. Op diverse levensdomeinen zijn risicofactoren aanwezig. Zo woont zij in een sloopflat, heeft een laag IQ, GGZ-problematiek, financiële schulden en een duidelijke kinderswens. De biologische vader is niet in beeld. Het contact met diverse hulpverleningsinstanties verloopt moeizaam. Al vroeg na de opname is gestart met een familieberaad om deze patiënte te helpen bij praktische zaken en mogelijke toekomstige opvoedproblemen. Er is regelmatig overleg tussen externe instanties en familieleden, wat zorgt voor overzicht en rust.

De vrouw krijgt een prachtige dochter. Na de bevalling en in overleg met familie en jeugdbescherming, gaan moeder en kind tijdelijk bij een coördinerend familielid wonen. Directe familieleden houden bij toerbeurt toezicht en assisteren bij de dagelijkse verzorging van de baby.

Actieve 'wij-cultuur'

Het belang van vroegtijdige en langdurige gezinsgerichte zorg is duidelijk merkbaar in deze casus. Moeder wil het kind het liefst zelf opvoeden en verzorgen. De problemen op de verschillende levensdomeinen maken dat echter moeilijk. Het is daarom essentieel dat moeder kan rekenen op steun van haar familie. Door de actieve 'wij-cultuur' van deze familie kan zij op deze 'social support' terugvallen.

Conclusie

Sociale verloskunde en complexe gezinsgerichte zorg aan beide ouders kan de start voor het ongeboren kind kansrijker maken. Hierbij is het van belang dat alle factoren rond zwangerschap en bevalling van het gezin worden betrokken. Door zowel de beschermende als de risicofactoren te kennen, kan gericht gewerkt worden. Naast gesprekken voeren betekent dit ook soms praktische adviezen geven. Door al zorg te geven vóór de komst van de baby krijgen de ouders meer zelfvertrouwen. Dit is onder meer belangrijk met het oog op het ontwikkelen van de ouder-kindrelatie. De gedachte is dat hoe sterker de ouders al zijn vóór de geboorte, hoe krachtiger zij kunnen reageren en handelen ná de komst van de baby!

Literatuur/referenties:

- Borman, D. (2022, 1^e druk) *Je eerste 1000 vaderdagen; praktische adviezen voor betrokken vaders: van zwangerschap tot peuter* – Amsterdam: Uitg. Unieboek/Het Spectrum.
- Buijten (2021) *Relatiegerichte zorg* – Bussum: Uitg. Coutinho.
- Jessurun, N.; R. Warring (2018) *Verschillen omarmen; transcultureel systemisch werken* – Bussum: Uig. Coutinho.
- Roseboom, T. (2022) *Gelijk goed beginnen; succesvol bouwen aan de basis voor gezonde generaties* – Utrecht: De Tijdstroom.
- Ramlal-Orie, S., B. de Raadt, A. Rahman (2021) Omgaan met wanhoop, in: *Vakblad Vroeg*, winter, nr.: 4, pag. 30-32.
- Raadt, B. de (2022) Pendelen als methodisch handelen; casus ‘sociale verloskunde’; in: *Magazine Kinderverpleegkunde* – 28ste jaargang, april; nr. 1; p. 20-21.
- Raadt, B. de, H. de Mönnink (2021) *Psychosociale stressreductie. Het generalistisch specialisme van sociaal werkers*; in: *Vakblad Sociaal Werk nr.5*, pag. 22-25.
- Raadt, B. de, D.H. Stuit (2017) De moeder centraal. Ouderbegeleiding bij kwetsbare, zwangere vrouwen; in: *Ouderschapskennis, thema: Belast ouderschap* – jaargang 20, nr.3, nov.; pag. 44-56 - Amsterdam: Uitg. SWP.
- Raadt, B. de (2021) Ondersteuning en daadkracht; in: *Magazine Kinderverpleegkunde*; 27^e jg., nr. 3, dec., pag. 18-20. Vindplaats: www.bobderaadt.nl/verloskundeneonatologiegeboortezorg.php
- Sampaio de Carvalho, F. (2015) Transculturele aspecten, hoofdstuk 33 in *Handboek Psychiatrie en Zwangerschap*, pag. 339-346; Amsterdam: Uitgeverij Boom.
- Steegers, E.A.P., A.J.M. Waelput, PH.T.M. Peeters (2021) *Sociale verloskunde. Het noodzakelijke samenspel tussen kwetsbare moeder, medische zorg en sociaal domein* – Houten: Uitg. BSvL.
- Steegers, E.A.P., A. Geluk (2022) *Vóóordat je zwanger wordt. Wat vrouwen en mannen moeten weten* – Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- www.bobderaadt.nl/socialeverloskunde.php (2022)
- www.bobderaadt.nl/vaderschapskennis.php; nr. 8, (2022) interview met Maurice.
- <https://www.qruux.com/waardegedreven-integrale-geboortezorg-verbetert-zorg-voor-kwetsbare-zwangere/>

Bob de Raadt (www.bobderaadt.nl) is freelance contextueel maatschappelijk werker, gastdocent Erasmus MC Rotterdam en assistent onderzoeker aan de Erasmus MC afdeling Verloskunde.

.....
<https://www.cgm.nl/blog/pensionado>

Auteur: Bob de Raadt

Publicatiedatum: 23 februari 2023 11:33

Pensionado

Soms denk ik wel eens: “Waar blijft de tijd!” Wat ben ik blij, dat ik mij goed op mijn pensioentijd heb kunnen voorbereiden. Daar heeft het CGMV zeker toe bijgedragen, vanwege de pensioen-dagen-training, die ik gevolgd heb.

Tijd tekort

Het is wel een ander leven geworden: later opstaan, samen ontbijten, invulling geven aan vrije tijd, tijd hebben voor studie en schrijfwerk, voor het voorbereiden van lessen en trainingen, voor het maken van PowerPoint-presentaties, voor het plannen en voorbereiden van vaderavonden, voor het werken aan een netwerk met andere vadercoaches, voor het kerkenraadswork wat ik vanaf half december 2022 weer ben gaan doen, betrokkenheid bij het jeugdwerk in onze kerkelijke gemeente, voor het oppassen op onze kleinzoon en andere activiteiten. Soms kom ik zelfs tijd tekort en dat is voor meer pensionado's herkenbaar.

Vaderfactor

Kort geleden was ik betrokken bij een doopdienst, waarbij 4 jongeren, in de leeftijd van 17 - 23 jaar belijdenis van hun geloof deden en gedoopt werden. Het was een bijzondere dienst en ik ben onder de indruk geraakt van het enthousiasme en het geloofsvertrouwen van deze jongeren. Hun **vaders** waren bij deze doopplechtigheid betrokken en het mooie was dat **deze vaders** een zeer intens en persoonlijk gebed over hun kind hebben uitgesproken. Bijzonder, een prachtig teken van vaderbetrokkenheid en van vaderliefde. Na die gebeden volgden felicitaties, omhelzingen en emoties van blijdschap.

In diverse getuigenissen vertelden de jongeren, dat zij veel gehad hadden aan de geloofsofvoeding van hun ouders. Dit voorleven van het geloof had hen zeker geholpen in het maken van een persoonlijke keuze voor de Here God. Als ouder van, als vader ben je dus van belang. Geloofsoverdracht is een belangrijke vaderfactor. Je bent als vader een vertegenwoordiger van de Here God en van Zijn Zoon Jezus Christus. Je bent een voorbeeld voor je kind(eren); hun voorbeeld.

Vaderschap

Vaderschap is een werkplaats, waar ook aan de levensbeschouwelijke aspecten wordt gewerkt, naast de lichamelijke, de psychische, de sociale, de mentale, de financiële, de maatschappelijke en de geestelijke aspecten. Een veelzijdige werkplaats. Soms is het opvoeden een pittige klus en heb je als vader de wijsheid van de Here God hard (hart!) nodig.

Vaderschap is ook denkwerk, visie ontwikkelen op je vaderschap. Soms noem ik dat wel: werk aan de winkel > de 'vaderfactory'. Dit thema komt zeker aan de orde tijdens onze vadersessies en -trainingen. Vaderschap blijft boeiend en indringend.

Vaderschap is ook levenslang: betrokken zijn bij je kind(eren). Vaderschap stopt nooit.

Op 9 maart a.s. hebben we in Halsteren weer een bijeenkomst met en voor vaders, zie [bijlage](#). Het thema van die vadermeeting is: Vaderschap uit één stuk!

Boekenplank

Twee mooie boeken die ik u kan aanraden, zijn:

- Ten eerste: Het nieuwste boek van Stephen van der Leij ' *De verdwenen koning, een avontuurlijke zoektocht naar God*'. Een zogenaamde 'choose your own adventure': je kunt je eigen (lees)pad uitstippelen, welk vervolg in het verhaal lees je het eerst? Waar gaat jouw nieuwsgierigheid naar uit? Een boek van jeugdigen en volwassenen.

Boeiend, verrassend en creatief. Echt een aanrader om te lezen. Een recensie verschijnt in het komende februarinummer van het digitale magazine [VaderKracht Centraal](#).

- Het tweede boek is: 'Vaders, waar zijn ze?'; geschreven door Klaus Güntzschel. Een pleidooi voor betrokken vaderschap, naar aanleiding van Spreuken 1 t/m 9. Dit boek is zeker de moeite van het lezen en overdenken waard. Een recensie van dit boek staat op www.bobderaadt.nl/vaderkrachtcentraal.php, nr. 9, jan. 2023.

In Hem verbonden,
Bob de Raadt

Bob de Raadt was werkzaam als medisch maatschappelijk werker op de afdelingen Verloskunde en Neonatologie in het Erasmus MC-Sophia te Rotterdam. Sinds kort is hij met pensioen, maar hij blijft actief op het gebied van verloskunde. Zo geeft hij gastlessen, is hij vader & vadercoach en geeft hij pastorale counseling. Zie ook www.bobderaadt.nl.

[Special Interest Research Group on Father-Child Attachment and Relationships \(SIRG-FCAR\) of the Society for Emotions and Attachment Studies \(SEAS\). This is the February 2023 edition of the SIRG-FCAR newsletter with recently published articles on father-child relationships.¹⁰](#)

NEW PUBLICATIONS

Amiel Castro, R. T., Pinard Anderman, C., O'Connor, T. G., Glover, V., & Kammerer, M. (2023). Maternal and paternal postpartum early mood and bonding. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 1-12. <https://doi.org/10.1080/02646838.2022.2159351>

Arslan, İ. B., Lucassen, N., Keijsers, L., & Stevens, G. W. (2023). When Too Much Help is of No Help: Mothers' and Fathers' Perceived Overprotective Behavior and (Mal) Adaptive Functioning in Adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 1-14. <https://doi.org/10.1007/s10964-022-01723-0>

Atkin, A. L., Christophe, N. K., Williams, C. D., & LOVING Study Collaborative Lee Richard M. Stein Gabriela L. Yoo Hyung Chol Gabriel Abigail K. Wu Christine Abidog Clarissa. (2023). Investigating How Parental Support Varies Across Racially Diverse Mothers and Fathers in Relation to Emerging Adults' Multiracial Experiences and Psychological Distress. *Race and Social Problems*, 1-13. <https://doi.org/10.1007/s12552-023-09386-7>

¹⁰ Contact Audrey-Ann Deneault at audreyann.deneault@ucalgary.ca. Audrey-Ann Deneault, Ph.D. (she/her) Post-doctoral Research Fellow - University of Calgary. Twitter: [@AADeneault](https://twitter.com/AADeneault)

Barry, K. M., Gomajee, R., Benarous, X., Dufourg, M. N., Courtin, E., & Melchior, M. (2023). Paternity leave uptake and parental post-partum depression: findings from the ELFE cohort study. *The Lancet Public Health*, 8(1), e15-e27. [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(22\)00288-2](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(22)00288-2)

Baude, A., Drapeau, S., Lachance, V., & Ivers, H. (2023). Trajectories of Paternal Contact After Parental Separation: A Latent Class Growth Analysis. *Journal of Family Issues*, 0192513X231151297. <https://doi.org/10.1177/0192513X231151297>

Blake, A. J., Mackinnon, D. P., Waddell, J., & Chassin, L. (2023). Parent-child separation and intergenerational transmission of substance use and disorder: Testing across three generations. *Development and Psychopathology*, 1-12. <https://doi.org/10.1017/S0954579422000876>

Blankenship, A. E., Drew, A. L., Jacoby, V. M., Zolinski, S. K., Ojeda, A. R., Dondanville, K. A., ... & DeVoe, E. R. (2023). Qualitative examination of homecoming experiences among active-duty military fathers during reintegration. *Qualitative Social Work*, 14733250221150378. <https://doi.org/10.1177/14733250221150378>

Bliznashka, L., Jeong, J., & Jaacks, L. M. (2023). Maternal and paternal employment in agriculture and early childhood development: A cross-sectional analysis of Demographic and Health Survey data. *PLOS Global Public Health*, 3(1), e0001116. <https://doi.org/10.1371/journal.pgph.0001116>

Dachew, B. A., Heron, J. E., & Alati, R. (2023). Parental depressive symptoms across the first three years of a child's life and emotional and behavioural problem trajectories in children and adolescents. *Journal of Psychiatric Research*. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2023.01.019>

Darroch, F. E., Oliffe, J. L., Gonzalez Montaner, G., & Webb, J. M. "I'm Trying to be There for my Kids": A Needs Analysis of Fathers Who Experience Health Inequities in Vancouver, Canada. *Men and Masculinities*, 1097184X221149984. <https://doi.org/10.1177/1097184X221149984>

Dawson, H. J. (2023). Father-Child (dis) connections: Expectations and Practices of Young un (der) employed Fathers in Johannesburg. *Men and Masculinities*, 1097184X231153170. <https://doi.org/10.1177/1097184X231153170>

Dede Yildirim, E., Blake, C., & Roopnarine, J. L. (2023). Does Preschool Education Moderate the Associations Between Paternal, Maternal, and Allocaregivers' Engagement and Children's Literacy and Social Skills in African Countries?. *Early Education and Development*, 1-18. <https://doi.org/10.1080/10409289.2023.2166317>

Fagan, J. (2023). The Myth of Low-Income Black Fathers' Absence From the Lives of Adolescents. *Journal of Family Issues*, 0192513X221150987. <https://doi.org/10.1177/0192513X221150987>

- Fisher, S. D., & Glangeaud-Freudenthal, N. (2023). Fathers as assets to support maternal mental health and family wellbeing. *Archives of Women's Mental Health*, 1-2. <https://doi.org/10.1007/s00737-023-01292-6>
- Franco, N. (2023). Men are Winning: Why Paid Paternity Leave Has Not Taken Full Flight in the United States. *Penn State Journal of Law & International Affairs*, 11(1), 229. <https://elibrary.law.psu.edu/jlia/vol11/iss1/9>
- Giallo, R., Wynter, K., McMahon, G., Seymour, M., Fogarty, A., Cooklin, A., ... & Macdonald, J. A. (2023). Preconception factors associated with postnatal mental health and suicidality among first-time fathers: results from an Australian Longitudinal Study of Men's Health. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 1-8. <https://doi.org/10.1007/s00127-023-02421-3>
- Gonzalez, S., & Rodriguez, C. M. (2023). Psychosocial Resources Predicting Maternal and Paternal Positive Parenting and Lower Child Abuse Risk. *Prevention Science*, 1-12. <https://doi.org/10.1007/s11121-022-01483-0>
- Islamiah, N., Breinholst, S., & Walczak, M. A. (2023). Associations Between Parents' Cognitions About Child Anxiety and Emotion Dysregulation in Clinically Anxious Children: The Unique Contribution of Fathers. *Child Psychiatry & Human Development*, 1-10. <https://doi.org/10.1007/s10578-022-01487-5>
- Islamiah, N., Breinholst, S., Walczak, M. A., & Esbjørn, B. H. (2023). The role of fathers in children's emotion regulation development: A systematic review. *Infant and Child Development*, e2397. <https://doi.org/10.1002/icd.2397>
- Johansson, T. (2023). Theorising fatherhood: challenges and suggestions. *Families, Relationships and Societies*, 1-11. <https://doi.org/10.1332/204674321X16693961177375>
- Kachingwe, O. N., Reynolds, K. D., Blakely, L., & Aparicio, E. M. (2023). Sexual health communication among Black father–daughter dyads: A grounded theory study. *Journal of Family Psychology*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1037/fam0001058>
- Kiely, E., & Bolton, R. (2023). Unmarried Fathers and Shared Parenting in Ireland and Beyond: A matter of justice or care?. In A. Tarrant, L. Ladlow, & L. Way (Eds.), *Men and Welfare* (pp. 112-125). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003178811-11/unmarried-fathers-shared-parenting-ireland-beyond-elizabeth-kiely-robert-bolton>
- Kim, Y. I., & Jang, S. J. (2022). A randomized controlled trial of the effectiveness of the TYRO Dads Program. *Family Relations*. <https://doi.org/10.1111/fare.12641>
- Kıraççı, B., & Bakkaloğlu, H. (2022). The Relationship between Maternal Gatekeeping and Fathers' Involvement in Caring for Preschool Children with Special Needs. *The American Journal of Family Therapy*, 1-19. <https://doi.org/10.1080/01926187.2022.2163938>

Kothari, A., Bruxner, G., Dulhunty, J. M., Ballard, E., & Callaway, L. (2022). Dads in Distress: symptoms of depression and traumatic stress in fathers following poor fetal, neonatal, and maternal outcomes. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 22(1), 1-9.

<https://doi.org/10.1186/s12884-022-05288-5>

Kravdal, Ø., & Wörn, J. (2023). Mental and Physical Health Trajectories of Norwegian Parents and Children before and after Union Dissolution. *Population and Development Review*.

<https://doi.org/10.1111/padr.12530>

Li, Z., Xu, X., & Xing, X. (2023). The intergenerational transmission of executive function: The mediating effect of parental harsh discipline. *Child Abuse & Neglect*, 136, 106019.

<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.106019>

Martin, J. K. (2023). Therapeutic Influences on Father Engagement in Family Therapy. *Contemporary Family Therapy*, 1-16. <https://doi.org/10.1007/s10591-022-09659-0>

McGovern, R., Bogowicz, P., Meader, N., Kaner, E., Alderson, H., Craig, D., ... & Newham, J. J. (2023). The association between maternal and paternal substance use and child substance use, internalising and externalising problems: a systematic review and meta-analysis. *Addiction*.

<https://doi.org/10.1111/add.16127>

McMahon, G. E., Treyvaud, K., Spittle, A. J., Giallo, R., Lee, K. J., Cheong, J. L., ... & Anderson, P. J. (2023). Parental Mental Health and Parenting Behaviors Following Very Preterm Birth: Associations in Mothers and Fathers and Implications for Child Cognitive Outcome. *Journal of Pediatric Psychology*. <https://doi.org/10.1093/jpepsy/jsac094>

Moon-Seo, S. K., Munsell, S. E., & Kim, N. (2023). Mothers' and Fathers' Perceptions of Children's Play. *Early Childhood Education Journal*, 1-13. <https://doi.org/10.1007/s10643-022-01439-7>

Namkung, E. H., & Mitra, M. (2023). Residency differences between fathers with and without disabilities in the United States. *Family Relations*. <https://doi.org/10.1111/fare.12835>

Nesbit, T. S., Harris, V. W., Visconti, B., Sewell, C. B., Fogarty, K., Duncan, J. C., ... & Nelson, N. (2023). Lessons from the Field. Continuous Quality Improvement: A multiyear HMRF case study of best practices in outreach program excellence. *Family Relations*.

<https://doi.org/10.1111/fare.12826>

Nóblega, M., Guimet, M., Ugarte, A., Marinelli, F., Apolinario, G., Uchuya, D., & Santos, C. (2022). Are fathers' rearing histories associated with their involvement in childrearing? A Peruvian study. *PSICOLOGIA*, 36(2), 15-25. <https://doi.org/10.17575/psicologia.1799>

Perzolli, S., Bentenuto, A., Bertamini, G., & Venuti, P. (2023). Play with Me: How Fathers and Mothers Play with Their Preschoolers with Autism. *Brain Sciences*, 13(1), 120.

<https://doi.org/10.3390/brainsci13010120>

Reimnitz, S. J., Stolz, H., Renegar, R. G., McCaig, J. L., & Baumgardner, M. (2023). Coparenting, Couple Conflict, Social Support, and Relationship Quality: A Dyadic Exploration of Couples From LIEM Backgrounds. *Journal of Family Issues*, 0192513X221150984. <https://doi.org/10.1177/0192513X221150984>

Salonen, D., McGovern, R., Sobo-Allen, L., Adams, E., Muir, C., Bourne, J., ... & Kaner, E. (2023). Being and becoming a father in the context of heavy drinking and other substance use—a qualitative evidence synthesis. *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 1-16. <https://doi.org/10.1080/09687637.2023.2167650>

Schulz, W., Hahlweg, K., & Supke, M. (2023). Predictors of Fathers' Participation in a Longitudinal Psychological Research Study on Child and Adolescent Psychopathology. *Journal of Child and Family Studies*, 1-15. <https://doi.org/10.1007/s10826-022-02521-9>

Spurr, S., Danford, C. A., Roberts, K. J., Sheppard-LeMoine, D., Machado Silva-Rodrigues, F., Darezzo Rodrigues Nunes, M., ... & Somanadhan, S. (2023). Fathers' Experiences of Caring for a Child with a Chronic Illness: A Systematic Review. *Children*, 10(2), 197. <https://doi.org/10.3390/children10020197>

Stam, T., French, B., Lucassen, N., van Steensel, R., Godor, B., & Keizer, R. (2022). Not your cup of coffee? An ethnographic study on interparental dynamics during parental involvement activities in Dutch primary schools. *Ethnography and Education*, 1-24. <https://doi.org/10.1080/17457823.2022.2158748>

Vrolijk, P., Van Lissa, C. J., Branje, S., & Keizer, R. (2023). Longitudinal Linkages Between Parent-Child Discrepancies in Reports on Parental Autonomy Support and Informants' Depressive Symptoms. *Journal of Youth and Adolescence*, 1-14. <https://doi.org/10.1007/s10964-022-01733-y>

Watson, D., Chatio, S., Barker, M., Boua, P. R., Compaoré, A., Dalaba, M., ... & Hardy-Johnson, P. (2023). Men's motivations, barriers to and aspirations for their families' health in the first 1000 days in sub-Saharan Africa: a secondary qualitative analysis. *BMJ Nutrition, Prevention & Health*, e000423. <http://dx.doi.org/10.1136/bmjnph-2022-000423>

Wells, M. B., & Jeon, L. (2023). Paternal postpartum depression, coparenting, and father-infant bonding: Testing two mediated models using structural equation modeling. *Journal of Affective Disorders*. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2022.12.163>

Wells, M. B., Jeon, L., & Aronson, O. (2023). Bidirectional associations between paternal postpartum depression symptoms and coparenting: A cross-lagged panel model of fathers of infants and toddlers. *Journal of Affective Disorders*. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2022.12.128>

Yan, J., Berrigan, M. N., Wang, J., Kamp Dush, C. M., & Schoppe-Sullivan, S. J. (2023). Coparenting relationship quality and breastfeeding duration for dual earner new parents. *Journal of Social and Personal Relationships*, 02654075221150390. <https://doi.org/10.1177/02654075221150390>

Yang, Y., Chua, J. J. E., Khng, K. H., & Yu, Y. (2023). COVID-19, Family Dynamics, and Perceived Mental Health Among Families in Singapore. *Journal of Child and Family Studies*, 1-16.
<https://doi.org/10.1007/s10826-023-02541-z>

Artikel: Met hart en ziel zorgverlener zijn

(first edition: 08-11-2022)

Auteur: Bob de Raadt,

Freelance contextueel maatschappelijk werker, assistent onderzoek Erasmus MC, gastdocent Erasmus MC Academie, boekenrecensent/schrijver, vader & vadercoach, pastorale counseling, lid Connect2Grow/Connect2Fathers, blogger bij vakbond CGMV.

Inleiding:

Kortgeleden kwam ik in het boek *Hartenkretten van mantelzorgers. Over de kunst van het samenwerken*, geschreven door Witteveen, E., Siteur-Scholten, A., Brandts (red.) (2021) de term ‘hartintelligentie’ tegen. Ik had nog nooit eerder van deze term gehoord. Mijn belangstelling was gewekt, omdat dit boek gaat over patiënten, mantelzorgers, zorgprofessionals, hun organisaties, beleidsmakers, de maatschappij als leefomgeving en het geheel van onderlinge communicatie en bejegening. Zorg- en hulpverlening doe je vanuit je hart, als (mede)mens en als professional. Je ziet de ander! Je helpt de ander, zeker binnen de mantelzorg. Er is die belangrijke onderlinge relatie, dat met elkaar verbonden zijn, dat verantwoordelijkheidsgevoel naar elkaar toe. Ook in een professionele behandelrelatie, vanuit een relationele ethiek en vanuit een beroepscode. We hebben de mensen aan bed, in de directe zorg, hard nodig. Een professionele attitude van de ander zien en helpen in diens zorgvraag. In de mantelzorg of de informele zorg gaat om een bloedband, een vriendschapsband; een band gebaseerd op liefde, vriendschap, compassie, regelmaat, respect en commitment. Onze maatschappij heeft mantelzorgers nodig, als informele zorg. Als sociaal cement, beschikbaar en inzetbaar; als sociaal kapitaal. Zonder protocollen, administratieve rompslomp, tijdschrijven; maar zeker met een enorme tijdsinvestering, met toewijding, als onmisbare steun voor de ontvangende persoon, onbaatzuchtig en een vorm van belangenloosheid, geïnspireerd en gedreven. Charitatieve of diaconale zorg. Sociaal verantwoord en van belang.

In de reguliere gezondheids- en welzijnszorg kunnen wij niet zonder deze inzet van vrijwilligers, van familieleden, van betrokken mensen die naar elkaar omzien. We kunnen ook niet zonder een fenomeen als ‘hartintelligentie’, in verpleegkundig en zorgverlenend perspectief! Juist in een sociaal werkveld.

Hartintelligentie

Wat is dat: hartintelligentie? De definitie luidt: “Hartintelligentie is het vermogen van het hart dat ons toegang geeft tot onze diepste intuïtie, waarbij fysieke, mentale, emotionele en spirituele intelligentie zijn geïntegreerd. Wanneer je jezelf hiervan bewust bent, kun je hiervan gebruik maken en kun je je hartintelligentie aanspreken voor allerlei verschillende gebieden in je leven, zoals je cognitieve vermogens, creativiteit, intuïtie en spiritueel”.

Verpleegkundige hartintelligentie

Ik denk aan verpleegkundige hartintelligentie, waarbij de verpleegkundige ziet en aanvoelt (vanuit diens professionele kennis en ervaring) dat de patiënt(e) zich oncomfortabel voelt:

pijn heeft, zich zorgen maakt, zich onrustig voelt, moeite heeft om te kunnen slapen en/of behoefte heeft in een praatje. De sensitieve houding om er dan voor de patiënt te zijn, is zorgverlening vanuit het hart. Ook op een moment, dat een gesprek lastig uitkomt, bij voorbeeld net aan het einde van een dienst, net voor een overdracht. Aandacht geven, geruststellen, extra informatie geven, vragen naar hoe het thuis gaat, wat de zorgen zijn, wat helpt nu, kan net het zetje tot rust en overzicht geven. En de patiënt voelt zich gehoord en gezien. Dat is belangrijk. Bovendien geeft jou dat als verpleegkundige voldoening.

Ik denk aan de verpleegkundige die mij belde, toen een vrouw op de afdeling opgenomen lag. De vrouw was met spoed opgenomen, nadat de huisarts haar naar het ziekenhuis verwezen had. Op de Spoedeisende Hulp (SEH) werd een zwangerschap vastgesteld en de vrouw was zich niet bewust geweest van die zwangerschap. Na de keizersnede lag zij nu op de Obstetric Critical Care Unit (OCCU), bij te komen van de narcose en de bevalling, en het feit van de ongeplande en onbewuste zwangerschap.

Hartintelligentie bij moeders

De verpleegkundige had goed opgemerkt, dat de vrouw overrompeld was door de onverwachte komst van dit kind. Zij zag de ontredning, het gebrek aan voorbereiding en de paniek. Zij was niet klaar om zich over dit kind te ontfermen. De verpleegkundige voelde dit haarscherp aan door haar mensenkennis en door haar praktijkervaring. Dat is hartintelligentie. Uiteindelijk is het goed gekomen, omdat deze moeder met steun van haar partner en haar familie dit kind van harte lief kreeg en haar moederhart volgde.

Ik denk aan de vrouw die waarschijnlijk geconfronteerd zou gaan worden met een uithuisplaatsing van haar baby, omdat er teveel risicofactoren voor het kind waren. Wat was echter de hartintelligentie van deze kwetsbare zwangere vrouw? Vanwege de zwangerschap en het komende kind had zij bewust haar werk en woonruimte achter zich gelaten om een nieuwe toekomst op te bouwen. Zij had een opvang en een begeleiding geregeld in een Babyhuis, voor als zij en haar kind na de bevalling het ziekenhuis mochten verlaten. Daarmee had zij een tijdelijk woon- en verblijfsadres gerealiseerd, waardoor zij ook een uitkering kon aanvragen en ontvangen. Zij had gebroken met een problematische werkomgeving en had pro-actief de keuze voor haar kind gemaakt. Ook de naam voor het kind had zij met hart en ziel gekozen. Uit dit alles spreken cognitieve vermogens, creativiteit, intuïtie, spirituele verbondenheid en haar moederhart. In het verpleegkundig behandelteam werd deze *hartintelligentie* uiteindelijk herkend en werd de betrokken jeugdbeschermer bijgepraat over deze houdingsaspecten bij de moeder. Zij heeft daar in haar rapportage aan de rechtbank dankbaar gebruik van gemaakt. Dankzij dit bewustzijn van de hartintelligentie van deze moeder nam de rechter het besluit om haar een goede kans te geven om voor haar kind te gaan zorgen, onder begeleiding van het Babyhuis. Een bijzondere casus, die ik nooit zal vergeten. Hier komen hartintelligentie van personen en instanties samen in een constructieve oplossing voor moeder en kind.

Hartintelligentie bij vaders

Ook vaders putten uit hun hartintelligentie, zeker als je daar bewust naar kijkt. Het zijn de vaders die betrokken zijn, die zich zorgen maken over hun vrouw en hun kind, die pendelen tussen thuis, hun werk, de afdeling van hun kind en soms ook de afdeling waar hun vrouw op verblijft (de IC of de volwassenen psychiatrie). De vaders met hun machteloosheid, hun vermoeidheid, hun inzet om alles in goede banen te leiden, die thuis de andere kinderen opvangen, die de familiesteun mobiliseren en organiseren. Zij, die contacten onderhouden met diverse personen en instanties. De vaders, die buidelen met hun kind; huid-op-huid-contact

bieden; die meedoen aan de zorgmomenten, die actief de gesprekken met artsen en verpleging bijwonen, die hun gezin proberen te beschermen. Zij, die hun hart laten spreken. In de interviews, die ik met vaders gehad heb, is die hartintelligentie ook terug te vinden. Niet met zoveel woorden, niet zo genoemd, maar in feite komt dit fenomeen in het gesprekken wel als zodanig naar voren. Hardwerkende en met hun hart werkende vaders: betrokken, met veel inzet, zorgzaam, liefdevol, ondanks hun machteloosheid/gevoel van onmacht en vermoeidheid. Dat mag zeker gezien en opgemerkt worden. Moeders en vaders hebben het nodig dat zij hun inzet en hartintelligentie bewust zijn.

Slotopmerking:

Zo kreeg een onbekend woord (voor mij) opeens een diepgaande en herkenbare lading. Een nieuw woord om te gebruiken binnen de hulp- en zorgverlening, omdat het de intenties van een beroepsgroep toont en de innerlijke attitudes van vaders en van moeders. Verrassend en verrijkend. Rechtdoend aan soms 'ondergeschoven kindjes' in de zorg. Hopelijk kan de benadering vanuit 'hartintelligentie' de ontmoeting met patiënten binnen de zorgverlening ten goede komen. Een focus vanuit het hart.

Referenties:

- Raadt, B. de, D.H. Stuit (2017) – De moeder centraal. Ouderbegeleiding bij kwetsbare, zwangere vrouwen; in: *Ouderschapskennis, thema: Belast ouderschap* – jaargang 20, nr.3, nov.; pag. 44-56, 1 - Amsterdam: Uitg. SWP
- Raadt, B. de (2018). 'Huidhonger' vraagt om betrokken vaders; *Vroeg, Vakblad over vroegsignalering en integrale vroeghulp* 35/2:4-5
- Raadt, B. de (2020) *Opeens moeder* – Nataal, vakmagazine voor pre- en postnatale zorgverlening; jaargang 12/nr. 44: pag. 52-55.
- Raadt, B. de (2020) – Omgaan met emoties aan het kraambed; in: *Vakblad VROEG*; jg. 37- winter-nr.4:19-20
- Raadt, B. de (2020) – Aansluiten en verbinding zoeken, in: *Magazine kinderverpleegkunde*; 26/3, dec. 2020:30-33.
- Raadt, B. de (2021) – *Zorgdriehoek bevordert sociale gezondheid* – in: *Magazine Kinderverpleegkunde*, 27^e jg; april, nr. 1 – p.26-27.
- Raadt, B. de (2021) Ondersteuning en daadkracht; in: *Magazine Kinderverpleegkunde*; 27^e jg., nr. 3, dec., pag. 18-20.
- Witteveen, E., Siteur-Scholten, A., Brandts (red.) (2021) *Hartenkreten van mantelzorgers. Over de kunst van het samenwerken* – Antwerpen: Uitg. Gompel & Svacina.
- www.bobderaadt.nl/vaderschap.php (interviews met vaders).

- <https://press.vub.ac.be/vub-onderzoek-aanrakingen-van-papa-even-belangrijk-als-die-van-mama-voor-ontwikkeling-babys>